

รัฐกับศักยภาพของภาพยนตร์

State and Potentials of Cinema

ม.ล. อุษมา สุขสวัสดิ์
M.L. Usuma Sukhsvasti

บทคัดย่อ

สังคมไทยมักจะมองภาพยนตร์เป็นเพียงงานที่สร้างขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อความบันเทิง แต่ความจริง ภาพยนตร์มีศักยภาพที่ทรงพลังกว่านั้นมาก ในฐานะเป็นศิลปะแขนงที่ 7 ภาพยนตร์ ถือเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม เป็นภาพสะท้อน ของวิถีชีวิต และทัศนคติของมนุษย์ สำหรับรัฐบาลในหลายประเทศเห็นว่า ภาพยนตร์สามารถชักชวนโลกทัศน์ หรืออุดมการณ์บางอย่างได้จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการรณรงค์ สร้างค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง ในขณะที่ตัวรัฐเองก็มีความเกรงกลัวศักยภาพนี้ถ้าตกไปอยู่ในอำนาจของคนที่ไม่เห็นต่าง ภาพยนตร์จึงเป็นงานศิลปะเพียงแขนงเดียวในปัจจุบันที่มีกฎหมายออกมาควบคุมจริงจัง ในประเทศไทยแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับใหม่จะมีการแบ่งเรตต์ตามอายุผู้ชมแล้วก็ตาม การห้ามฉาย หรือสั่งตัดภาพยนตร์ ยังคงอยู่ คนไทยมีความเคยชินจากการไม่ถนัดในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่ออำนาจผู้มีอำนาจ มิได้มีความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ในยุคแห่งข้อมูลข่าวสารวิธีการควบคุมแบบเดิมๆเช่นนี้ อาจทำไม่ได้เต็มที่ ชาวจริง ชาวเท็จ บางครั้งแทบจะแยกแยะไม่ออก การติดอาวุธทางปัญญาให้กับประชาชนย่อมน่าจะเป็นวิธีการที่มีผลดีมากกว่าการปกปิดข้อมูล ถ้าผู้มีอำนาจมีวิสัยทัศน์ที่คับแคบ ขาดขันติธรรมในการปกครอง ย่อมเป็นการยากที่จะเกิดการพัฒนาให้เกิดเป็นสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง

คำสำคัญ : สารคดี / โฆษณาชวนเชื่อ / การเซ็นเซอร์ / การรู้เท่าทันสื่อ

Abstract

Thai society usually views cinema as a media created merely to entertain, however cinema has enormously more potentials than that. Being one of the art forms, cinema is product of culture, reflecting ways of life and expressing human's view. Various states believe that cinema can implicitly represent some kind of ideals and viewpoints so they used it as a tool to create social values and to endorse political views. At the same time, they are afraid of the same kind of power if fall into the wrong's hands, hence there are censorship laws for this kind of art form. In Thailand, we always have strict control of cinema shown in movie theatre. Banning certain films and removing some scenes are still applied although the rating system is introduces in the law since 2009. Most Thai people are not familiar with freedom of speech; they do not dare to express their opinion against authorities. They do not truly understand the importance of their rights and duties in democratic society. In this information age, this kind of control may no longer be effective. It is more difficult for people to differentiate truths and lies. To arm people with wisdom and knowledge by letting them practice using their own critical mind should be a better way than covering information. However, if that leader has a narrow vision; ruling without tolerance, it will be difficult to develop the country into a truly democratic society.

Keyword: Documentary / Propaganda / Censorship / Media Literacy

รู้จักศักยภาพของภาพยนตร์

นักมานุษยวิทยา และนักสังคมวิทยา ได้พูดถึงบทบาทของหน้าที่ของศิลปะในสังคม ไว้ว่า ศิลปะทำหน้าที่ช่วยตอบสนองความต้องการบางประการของมนุษย์ เป็นงานอดิเรกยามว่าง คลายความเครียด และฟื้นฟูพลังในการทำงาน ถือเป็นการทำงานอย่างหนึ่ง ทั้งในส่วนการสร้างงาน และเสพงานศิลปะ นอกจากนี้ ศิลปะยังช่วยในการเป็นช่องทางในการระบายออกซึ่งความคิด อารมณ์ และความรู้สึก รวมไปถึง ความเชื่อในเรื่องศาสนา และอุดมการณ์ต่างๆของมนุษย์ และเมื่อสังคมมนุษย์ได้พัฒนาในระดับที่เป็นอารยธรรม ศิลปะก็มีบทบาทและหน้าที่มากขึ้น ศิลปะ ถือเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม เป็นภาพสะท้อน ของวิถีชีวิต และทัศนคติของมนุษย์ในสังคมนั้นๆ บ่งบอกถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม การผสมผสาน วิวัฒนาการ และอัตลักษณ์เฉพาะของสังคมนั้นๆอีกด้วย

สำหรับภาพยนตร์ ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นศิลปะแขนงที่เจิด ในศาสตร์ทางศิลปะ แม้จะเป็นศาสตร์ที่มีอายุไม่มากนัก ประมาณร้อยกว่าปี สำหรับผู้เขียนเอง เห็นว่า ความพิเศษของภาพยนตร์อยู่ที่ เป็นงานที่เกิดจากการบูรณาการของศิลปะหลากหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็น จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ประติมากรรม ดนตรี และนาฏศิลป์ รวมไปถึงการถ่ายภาพ การตัดต่อภาพ ซึ่งมีพัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง ควบคู่ไปกับการพัฒนาของเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ ที่มีส่วนให้ ศิลปะแขนงนี้มีอัตราของการพัฒนาที่สูงมาก ในระยะเวลาอันสั้น การผสมผสานของหลากหลายศาสตร์และศิลป์เหล่านี้ ทำให้ภาพยนตร์มีความพิเศษแตกต่างจากศิลปะแขนงอื่น โดยเฉพาะในเรื่องของศักยภาพอันมากมายมหาศาลของภาพยนตร์ที่มีผลต่อ

ผู้เสพ ไม่ว่าจะถูกสร้างเพื่อให้ความบันเทิง ให้ความรู้ สั่งสอน จรรโลงจิตใจ ไปจนถึงการปลุกกระดม ความคิด ก่อให้เกิดสำนึกในประเด็นสำคัญต่างๆ ภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีความสามารถในการเข้าถึงมวลชนจำนวนมากได้ง่ายกว่างานศิลปะแขนงอื่นๆ

Quentin Tarantino ผู้กำกับชื่อดังผู้สร้างภาพยนตร์อย่าง Pulp Fiction (1994), Kill Bill (2003) และ Inglorious Basterds (2009) เคยให้สัมภาษณ์ไว้ในรายการโทรทัศน์ของ Charlie Rose ถึงพลังของภาพยนตร์ไว้ว่า “สิ่งหนึ่งที่ทำให้ผมหลงใหลในภาพยนตร์ มันทำให้ผมรู้สึกว่ามันเป็นรูปแบบของงานศิลปะที่ผมชื่นชอบมากที่สุด ก็คือ เมื่อคุณเข้าไปดูภาพยนตร์ ได้เห็นบางฉากบางตอนในหนึ่งทีที่แสดงถึงพลังของภาพยนตร์ ที่ถ่ายทอดโดยผู้กำกับพวกประเภทที่เราเชื่อว่า พระเจ้าให้เกิดมาทำหน้าที่โดยเฉพาะเหล่านั้น ในฉากนั้นๆมันมีทั้งส่วนผสมของการตัดต่อ เสียง และภาพ ซึ่งผสมผสานกันได้อย่างลงตัว เหมาะเจาะพอดีสุดๆ ตัวอย่างเช่น Montage ฉากดวลปืนตอนท้ายเรื่องของหนัง The Good, the Bad and the Ugly (1966) ซึ่งเป็นฉากที่ผม ไม่มีทางที่จินตนาการว่าตัวเองจะคิดอะไรแบบนี้ได้ มันเหมือนกับทำให้คุณลึ้มหายใจกันไปเลยทีเดียว เหมือนคุณได้หายใจตัวไปอยู่ในอีกโลกหนึ่ง งานศิลปะอื่นอย่าง ดนตรีนวนิยาย หรือ ภาพเขียน แม้มันจะมีวิธีสื่อที่ให้ความรู้สึกพิเศษในแบบของมันเองก็ตาม แต่เพียงตัวศาสตร์เดียวลำพัง ก็ไม่สามารถทำให้คุณได้รับความรู้สึก หรือมีประสบการณ์อย่างที่ภาพยนตร์ให้เช่นนี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโรงภาพยนตร์ที่คุณสามารถแบ่งปันประสบการณ์นี้ร่วมกับคนภายในโรงภาพยนตร์เดียวกัน ณ ขณะนั้น เป็นความรู้สึกที่ตื่นเต้นและอึดอึด เกินคำบรรยายจริงๆ”²

ภาพที่ 1 : Montage ฉากดวลปืนจากภาพยนตร์ The Good, the Bad and the Ugly (1966)
ที่มา : <http://www.talkfilmsociety.com/articles/the-good-the-bad-and-the-ugly-at-50>

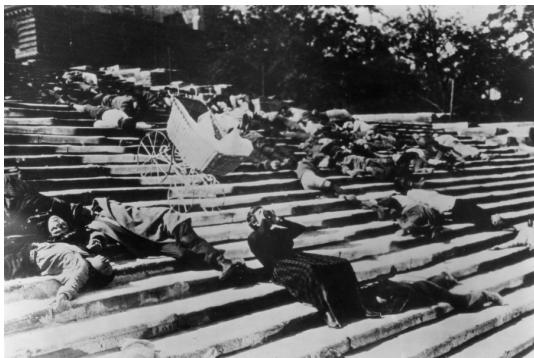
² แผลจากบทสัมภาษณ์ของผู้กำกับควีนติน เทรันติโน ในรายการโทรทัศน์ ชาร์ลี โรสทางช่อง Thai PBS

สังคมไทยอาจมองภาพยนตร์แบบผิวเผิน คือ เป็นเพียงงานที่สร้างขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อความบันเทิง แต่ความจริง ในความเป็นภาพยนตร์เป็นงานที่สื่อความคิดออกมาได้มากมาย ภาพยนตร์ คือบันทึกสภาพความเป็นไปของสังคม แต่มีอีกบทบาทที่สามารถสร้างความ เป็นจริงหรืออะไรก็ตามให้เกิดความน่าเชื่อถือ ขึ้นมาได้ด้วย

ตามแนวคิดของสำนักมาร์กซิสต์ (Marxism) มองว่า ภาพยนตร์เป็น “การประกอบสร้างความเป็นจริง” (Constructionism) นั่นก็ขึ้นอยู่กับอำนาจความเป็นเจ้าของภาพยนตร์ในการกำหนดสิ่งที่เห็นใน ภาพยนตร์ตามแต่ผู้ที่มีอำนาจในภาพยนตร์ ภาพยนตร์ ได้ชุกชอนโลกทัศน์ หรืออุดมการณ์บางอย่าง แนวคิดดังกล่าวได้รับการตอบรับอย่างดีในประเทศสังคมนิยมที่ ใช้ภาพยนตร์เป็นเครื่องมือกลไกทางการเมืองในการ

กลุ่มเกลาคความคิดของผู้คน เป็นเครื่องมือสำคัญในการรณรงค์ทางการเมือง³

ในช่วงทศวรรษที่ 1920 ในรัสเซียมีการผลิต ภาพยนตร์ หลายเรื่อง โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อใช้ในการเผยแพร่ความคิดสังคมนิยม อย่างเรื่อง Mother (1926) ของ Pudovkin ที่สร้างดัดแปลงมาจากนิยายของ Maxim Gorky ซึ่งสามารถมีพลังทางการเมืองในเวลาต่อมาได้ ภาพยนตร์ที่โดดเด่นอีกเรื่องหนึ่ง คือ The Battleship Potemkin (1925) ของ Sergei Eisenstein ผู้คิดค้นภาษาภาพยนตร์อันเป็นไวหรรษา เปรียบเปรยที่ทรงพลังในการสื่อความหมายอย่าง วิธีการตัดต่อแบบ Montage⁴ ภาพยนตร์จึงมีบทบาทสร้างความคิด อุดมการณ์ บางอย่างสำหรับใครก็ตามที่ ควบคุมสื่อชนิดนี้ หรืออยาก ให้ความคิดนั้นถูกนำเสนอ และแพร่กระจายในสังคม

ภาพที่ 2 : Montage จากภาพยนตร์เรื่อง The Battleship Potemkin (1925)

ที่มา: <https://otdinf.wordpress.com/2015/12/01/cover-eisensteins-battleship-potemkin-and-the-nature-of-soviet-montage/>

นอกจากนั้น ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ใน ทศวรรษที่ 30 และ 40 ถือเป็นยุคทองของการผลิต ภาพยนตร์ประเภทโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda Film) โดยฮิตเลอร์ และพรรคนาซี เยอรมันได้ให้ทุนสนับสนุน ในการผลิตภาพยนตร์อย่าง Triumph of the Will (1935) ซึ่งเป็นการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับ การชุมนุม ของพรรคนาซี ที่ เมือง Nuremberg ในปี 1934 ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับการขนานนามว่าเป็นภาพยนตร์ที่ ยอดเยี่ยมมากในแง่เทคนิคที่นำมาใช้ในการถ่ายทำ ไม่ว่าจะ เป็นการเคลื่อนที่ของกล้อง การใช้เลนส์เทเลโฟโต้ เพื่อให้เกิดมุมมองที่ไม่ปกติธรรมดา การถ่ายภาพจาก

เครื่องบิน การใช้ดนตรีประกอบที่ปลุกเร้า ในยุคนั้นถือ ว่าเป็นการปฏิวัติทางด้านวิธีการถ่ายทำและการใช้ ดนตรีเลยทีเดียว แม้จะมีเนื้อหาที่มีการโต้เถียงกันอย่าง กว้างขวางก็ตามในแง่เป็นการปลุกระดม เผยแพร่ แนวคิด White Supremacist และความรู้สึกชาตินิยม รุนแรง ตัวภาพยนตร์กลับได้รับรางวัลมากมายทั้งใน เยอรมัน และในต่างประเทศทั่วยุโรป และอเมริกา จน ปัจจุบันนี้ เทคนิคการถ่ายทำที่ใช้ในเรื่องยังมีอิทธิพลใน แก่ศิลปะการเล่าเรื่องในงาน ภาพยนตร์ สารคดี และ งานโฆษณาจวบจนปัจจุบัน

³ กฤษดา เกิดดี. (2536) หนังกกับการเมือง

⁴ หมายถึงการนำภาพสองภาพ หรือหลายๆภาพที่ต่างมีความหมายจบในตัวของมันเอง และไม่ต่อเนื่องกันมาวางเข้าด้วยกัน แล้วเกิด ความหมายขึ้นใหม่

ภาพที่ 3 : Hitler ถ่ายคู่กับ Leni Riefenstahl (คนขวาสุด) ผู้กำกับภาพยนตร์ Triumph of the Will (1935)
ที่มา : <https://unaffiliatedcritic.com/2017/02/triumph-of-the-will-1935/>

ภาพที่ 4 : ความยิ่งใหญ่ของจักรวรรดิไรช์ที่สามของพรรคนาซี เยอรมัน ในภาพยนตร์ Triumph of the Will (1935)
ที่มา : <https://unaffiliatedcritic.com/2017/02/triumph-of-the-will-1935/>

ในประเทศสหรัฐอเมริกาเอง ก็มีการผลิตภาพยนตร์แนวโฆษณาชวนเชื่ออย่างแพร่หลาย เช่นเดียวกัน ในทศวรรษที่ 40 มักมีภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับสงครามผลิตออกมาเพื่อสร้างแนวคิด ชาตินิยม และสร้างความรู้สึกในการเสียสละชีพของทหารหาญ เพื่อที่จะเอาชนะศัตรูของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น Mrs. Miniver (1942) ของ William Wyler, The Battle of Midway (1942) ของ John Ford และ สารคดีชุด Why We Fight (1942-1945) ของ Frank Capra ผลลัพธ์ที่ได้ ก็คือ มีชายหนุ่มมาสมัครเป็นทหารเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นมาก

พลังอำนาจของสื่อภาพยนตร์นั้น นอกจากจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของผู้มีอำนาจแล้ว ในทางตรงกันข้าม ศิลปะภาพยนตร์ ก็ถูกนำมาใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจ ไม่ว่าจะเป็น รัฐบาล สถาบันทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

นักสร้างภาพยนตร์สารคดีชาวอเมริกันอย่าง Michael Moore ที่ประสบความสำเร็จทางด้านรายได้สูงสุด ได้เริ่มต่อสู้กับผู้ที่มีอำนาจไม่ว่าจะเป็น องค์กรเอกชน รัฐบาล ไปจนถึงระบบทุนนิยม ด้วยการเริ่มสร้างสารคดีอย่าง Roger & Me (1989) เสียดสีบริษัทเอกชนใหญ่อย่าง General Motors ในภาพยนตร์เรื่อง Bowling for Columbine (2002) เขาพูดถึงวัฒนธรรมความรุนแรง และการพกพาอาวุธปืนในสังคมอเมริกัน Moore วิพากษ์การตัดสินใจเข้าสู่สงครามอิรักของประธานาธิบดี George W. Bush ในภาพยนตร์เรื่อง Fahrenheit 9/11 (2004) และ โจมตีระบบประกันสุขภาพของรัฐบาลสหรัฐใน Sicko (2007) และภาพยนตร์เรื่อง Capitalism: A Love Story (2009) เขาได้เสนอภาพเศรษฐกิจที่ล้มเหลว ในวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐ พร้อมกับเรียกร้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนรัฐบาล Obama ในการแก้ปัญหาหนี้มากขึ้นผลงานเหล่านี้ของ Michael Moore ได้รับทั้งการวิพากษ์วิจารณ์กัน

อย่างหนักหน่วง และสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากคนอเมริกันจำนวนมาก เป็นผู้นำทางความคิดแก่คนรุ่นใหม่ที่ถูกต่อต้านจากฝ่ายอนุรักษ์นิยม ทำให้ภาพยนตร์ของเขาได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นประวัติดีการณ์ของภาพยนตร์สารคดี เชื่อกันว่า ภาพยนตร์ของเขามีส่วนให้คนรุ่นใหม่ สนใจเรื่องการเมือง และเข้ามามีส่วน

ร่วมในการเลือกตั้งมากขึ้น โดยเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯครั้งที่ทำให้ นาย Barack Obama ชนะการเลือกตั้งและ Michael Moore ก็ได้กลายเป็นผู้สร้างภาพยนตร์สารคดีที่ทรงอิทธิพลมากคนหนึ่งของอเมริกาไปโดยปริยาย

ภาพที่ 5 : โปสเตอร์ภาพยนตร์ต่างๆ ของ Michael Moore ที่มักจะมีตัวของเขাপრაกฏอยู่ด้วยเสมอ
ที่มา : http://www.imdb.com/name/nm0601619/?ref_=fn_al_nm_1

จะเห็นได้ว่า ตลอดศตวรรษที่ 20 สื่อสารมวลชนได้กลายเป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมสูงสุดสำหรับการเรียนรู้ การปฏิวัติการสื่อสารมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความคิดทางการเมืองและศีลธรรม ภาพยนตร์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมสูงสุดที่รัฐบาลอเมริกันนำมาใช้ในการถ่ายทอดความคิดทางสังคมและการเมือง⁵ เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ได้จารึกไว้ว่า รัฐบาลสหรัฐได้ฉวยโอกาสใช้ภาพยนตร์ ในการบ่มเพาะความคิดและวิสัยทัศน์โดยตรงให้กับพลเมืองในประเทศของตนเองได้เป็นผลสำเร็จในระดับที่สูงมากที่สุด

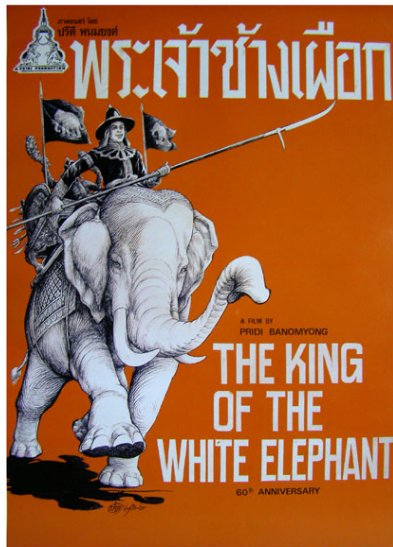
ลักษณะเช่นนี้ สามารถอธิบายได้ในเรื่องกลไกทางอุดมการณ์ทางสังคมของ Antonio Gramsci ที่ว่าชนชั้นปกครอง (Ruling Class) จะใช้กลไกการปราบปราม (Repressive Apparatus) และกลไกอุดมการณ์ (Ideological Apparatus) มาเป็นเครื่องมือในการควบคุมคนใต้ปกครอง เพื่อให้ผู้ใต้ปกครองยอมรับ (Consent) ในความคิดและอำนาจ ภาพยนตร์ก็ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างอุดมการณ์ที่ทำให้ผู้อยู่ใต้การปกครอง เห็นด้วยและยอมรับในความคิด

และอำนาจของผู้ที่เป็นชนชั้นปกครองโดยที่ไม่ต้องมีการใช้กำลังบังคับนั่นเอง

กลุ่มแรกๆ ในสังคมไทยที่รู้สึกว่าการภาพยนตร์มีความสำคัญมากคือพวกเจ้านายชั้นสูง และพวกเจ้าก็เป็นกลุ่มแรกที่เริ่มนำการถ่ายทำภาพยนตร์เข้ามาในประเทศไทย เริ่มจากการมีกองถ่ายทำข่าวของทางราชการ ต่อมาผู้มีอำนาจก็เรียนรู้ที่จะสร้างมาตรการควบคุมการผลิตภาพยนตร์ เพราะรู้ว่า ภาพยนตร์มีพลังเกินกว่าจะปล่อยสู่มือคนอื่น ต่อมามีการหลังไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น รัฐเริ่มมีความรู้สึกสันคลอนจาก ศีลธรรมแนวคิด วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ที่ได้รับจากอิทธิพลแปลกใหม่ ไม่คุ้นเคย ที่เข้ามาจากต่างชาติ ผู้มีอำนาจในรัฐ จึงออก พ.ร.บ.ควบคุมสื่อภาพยนตร์ 2473 (มาตรา 4 ห้ามมิให้ทำหรือฉายหรือแสดงสถานที่มหรสพซึ่งภาพยนตร์หรือประกาศกอบด้วย ลักษณะฝ่าฝืนหรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ถึงแม้เพียงว่าการทำ การฉาย หรือการแสดง ภาพยนตร์ หรือประกาศกั้นนั้น ๆ น่าจะมีผลเช่นนั้น ท่านก็ห้ามดูจกัน) เป็นเครื่องมือควบคุมห้ามภาพยนตร์

⁵ Koppes, Clayton, and Gregory. Hollywood Goes to War. New York: The Free Press, 1987.63

ที่บอกว่ามีเนื้อหาขัดต่อศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยของสังคม ภาพยนตร์เหล่านี้ต้องถูกขจัดไป⁶

ภาพที่ 6 : โปสเตอร์ภาพยนตร์พระเจ้าช้างเผือก (2485) อำนาจการสร้างโดยนายปรีดี พนมยงค์
ที่มา : https://www.taradplaza.com/_tarad/_templates/b/_modules/view_image2.php?shopurl=lungkitti&picname=http://img.tarad.com/shop/l/lungkitti/img-lib/spd_2013012715815_b.jpg

การใช้สื่อภาพยนตร์ เพื่อประโยชน์ในการส่งผ่านความคิด (แฝงนัยยะ เพื่อใช้ในการควบคุม) สร้างความรู้สึกบางอย่างร่วมกันภายในชาตินั้นก็มีปรากฏอยู่เนืองๆ ในประเทศไทย ยกตัวอย่างเช่น ตั้งแต่ในยุคแรกๆ ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย โดยภาพตัวแทนที่เห็น จะขึ้นอยู่กับว่าใคร คือผู้ผลิตภาพยนตร์นั้น หากเป็นผู้ผลิตที่ใฝ่หาสันติ ก็จะมีผลิตภาพยนตร์ที่เน้นอุดมการณ์รักสงบ เช่นภาพยนตร์เรื่อง พระเจ้าช้างเผือก (2483) อำนาจการสร้างโดยนายปรีดี พนมยงค์ และในทางกลับกัน ผู้ผลิตที่เป็นทหาร ที่รักการสู้รบ ก็จะมีผลิตภาพยนตร์ที่เน้นชาตินิยมในการรักชาติ เช่นภาพยนตร์เรื่อง เลือดทหารไทย (2478) และบ้านไร่ของเรา (2485) อำนาจการสร้างโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม⁷ มาถึงปัจจุบัน เราก็จะพบการสนับสนุนการสร้างภาพยนตร์ที่ก่อให้เกิดการรักชาติ สร้างความคิดชาตินิยม ของคนไทยด้วยกัน อย่าง ดำเนินสมเด็จพระนเรศวรทั้ง 3 ภาค ซึ่งเป็นภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ นำเสนอความกล้าหาญ รักชาติขององค์พระมหากษัตริย์ วีรบุรุษของชาติ เพื่อให้เกิดความรู้สึกสมานฉันท์ในสถานการณ์ การแตกแยกทางความคิดที่รุนแรงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

เราอาจเห็นได้ชัดกว่าในเรื่องบทบาทของรัฐในการควบคุมสื่อต่าง ๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ที่มีให้เห็นกันโดยตลอดไม่ว่าจะยุคใดสมัย

ใด เป็นเรื่องที่น่าเศร้า ที่พบว่า คนไทย มักรู้สึกเคยชินต่อกฎข้อบังคับเหล่านี้ อาจด้วยเนื่องจากเกิดความรู้สึกปลงและเคยชิน มิได้ออกมาต่อต้านอย่างจริงจังด้วยเหตุผลอย่างพลเมืองในประเทศประชาธิปไตยโลกตะวันตก อาจด้วยนิสัยสุภาพ อ่อนโยน รักสงบของคนไทย ที่ไม่ชอบการโต้แย้ง ถกเถียง หรือทะเลาะ เบาะแว้ง หรือความเคยชินจากการไม่ใคร่ถนัดในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อด้านผู้มีอำนาจ มิได้มีความเข้าใจในเรื่องสิทธิ และหน้าที่ในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ปัญหานี้ย่อมจะหนักหนาขึ้น ถ้าผู้มีอำนาจมีวิสัยทัศน์ที่คับแคบ มีทัศนคติที่กลัวการเสียภาพพจน์ มุ่งเน้นแต่ การพยายามสร้างภาพ ต้องการเสนอแต่ภาพที่สวยงาม และหันหลังให้กับข้อบกพร่อง ราวกับว่า ถ้าไม่พูดถึง ก็แปลว่าไม่มีอยู่จริง ยอมรับไม่ได้กับการที่มีผู้คิดต่างเห็นต่าง ขาดขันติธรรมในการปกครอง ยังมีมุมมองแนวคิดต่องานศิลปะแบบเก่าๆ คือยังคงแบ่งแยกระหว่างความงามที่สูงสุดและโลกในชีวิตประจำวันออกจากกัน มิได้เข้าใจว่า ศิลปะอาจเป็นสิ่งที่ผสมผสานปนเปกันทั้งวัฒนธรรมชั้นสูง และวัฒนธรรมชั้นล่าง หรือ การผสมปนประหว่างเวลา เช่น การรวมศิลปะในยุคอดีต ผสมกับศิลปะสมัยใหม่ ดังเช่นที่เป็นไปในโลกยุคหลังสมัยใหม่ในปัจจุบัน กล่าวง่ายก็คือ ยังมองเห็นว่า ศิลปะไทยเป็นเพียงแค รูปเขียนที่ผนังวัด ชฎาที่อยู่บน

⁶ ประชาไท - 30 พ.ค. 50 เก็บตกเสวนา : เซ็นเซอร์หนัง เซ็นเซอร์ประชาธิปไตย

⁷ กำจร หลุยยะพงศ์ (2552) หลอนรักสับสนในหนังไทย ภาพยนตร์ไทยในรอบสามทศวรรษ (พ.ศ. 2520-2547) กรณีศึกษาตระกูลหนังผี หนังรัก และหนังยุคหลังสมัยใหม่ หน้า 5

ศิระนางรำ และ ฉลุนผืนหนังตลิ่งเท่านั้น ปฏิเสธที่จะสนับสนุนงานศิลปะที่สะท้อนสภาพที่เกิดขึ้นจริงในสังคมอย่างกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง แสงศตวรรษ (2549) ไม่ว่าจะเป็ภาพถ่าย ลานแอรโอบิกที่เต็มไปด้วยคนกรุง ผู้รักสุขภาพทุกเช้าในสวนสาธารณะในกรุงเทพฯ ภาพของหมอที่ตี๋มเหล้าในโรงพยาบาลเพื่อให้หายจากการประหม่าก่อนจะไปออกรายการโทรทัศน์(ถูกตัดออกจากภาพยนตร์) ภาพพระนั่งเล่นกีตาร์(ถูกตัดออกจาก

ภาพยนตร์) หรือ พระที่ตกกลางคืนก็เปลี่ยนชุดมานั่งอยู่ตามร้านข้าวต้ม ร้องคาราโอเกะ ดังที่ปรากฏในงานภาพยนตร์เพื่อศิลปะของผู้กำกับที่คิดต่างอย่างอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ทั้งๆที่ตัวภาพยนตร์เอง ได้รับรางวัลลำดับภาพยอดเยี่ยม จากงานเอเชียน फिल्मส์ อวอร์ดส์ ที่ฮ่องกงและรางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยม Lotus du Meuilleur Film-Grand Prix ในงานเทศกาลภาพยนตร์เอเซียโตวิลล์ ครั้งที่ 9 ประเทศฝรั่งเศส

ภาพที่ 7 : ฉากในภาพยนตร์แสงศตวรรษที่ไม่ผ่านการพิจารณาจากกองเซ็นเซอร์
ที่มา : ภาพยนตร์ แสงศตวรรษ (2549) โดยอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล

หลังจากกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษ (2549) ของอภิชาติพงศ์ บุคลากรในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยหลายฝ่ายได้รวมตัวกันเรียกร้องให้พิจารณากฎหมายเซ็นเซอร์ และระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ของไทย มีการรณรงค์ผลักดันให้มีการแก้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ (2473) และพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ที่มีอยู่เดิม จนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ได้เปลี่ยนจากระบบตรวจพิจารณาภาพยนตร์ (รวมทั้งหนังสือ สาระคดี ละครที่อาจออยู่ในรูปของหนังที่ฉายในโรงภาพยนตร์หรือฟิล์มและหนังแผ่น ประเภทวีดี วีซีดี ซีดีรอม) มาเป็นการจัดประเภทโดยกำหนดภาพยนตร์ไว้ 7 ประเภท จำแนกตามวัยของผู้ชมเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ในประเภทที่ 7 หมวดของภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักรยังคงไม่ถูกตัดออกไปแม้จะมีการแบ่งอายุผู้ชมแล้วก็ตาม

ภาพยนตร์เรื่องแรกที่ตกเป็นเหยื่อห้ามฉายหมวด 7 ของพ.ร.บ.ฉบับใหม่ก็คือ แมลงรักในสวนหลังบ้าน(2553) ของธัญญ์วาริน สุขะพิสิษฐ์ ภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคมเรื่องนี้ ไม่ผ่านการอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์กระทรวงวัฒนธรรมด้วยเหตุผลว่า เนื้อหาของภาพยนตร์ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนเนื่องจากบางส่วนมีการนำเสนอภาพของขององคชาต, การร่วมเพศและการค้าประเวณี ซึ่งไม่เหมาะสมกับสังคมไทย ธัญญ์วารินทรไต้ยื่นฟ้องศาลปกครอง และหลังจากรอคอยมาถึง 5 ปี ศาลปกครองได้อ่านคำตัดสินในวันที่ 25 ธันวาคม 2558 โดยพิจารณาว่า หากตัดฉากร่วมเพศที่เห็นอวัยวะเพศเป็นเวลา 3 วินาทีออกไป จะสามารถฉายภาพยนตร์เรื่องนี้ได้ในเรต 20+ ผู้กำกับภาพยนตร์ยินยอมตัดฉากดังกล่าว และได้นำภาพยนตร์เรื่องนี้เข้าฉายเมื่อปลายปี 2560 ที่ผ่านมา

ภาพที่ 8 : จากภาพยนตร์แมลงรักในสวนหลังบ้าน (2553)
ที่มา: <https://konmongnangetc.com/2017/12/11/insects-in-the-backyard/>

ในปี พ.ศ. 2555 ภาพยนตร์เรื่อง เซกสเปียร์ต้องตาย (2555) ซึ่งเป็นภาพยนตร์นอกกระแส ดัดแปลงจากบทละครชื่อดังเรื่อง "โศกนาฏกรรมแม็คเบ็ธ" (The Tragedy of Macbeth) ของวิลเลียมเชกสเปียร์ เป็นเรื่องของขุนพลที่มักใหญ่ใฝ่สูง คลั่งไคล้ไสยศาสตร์เชื่อคำยุยงของภรรยา จึงสังหารพระราชินีเพื่อสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ ภาพยนตร์ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมภาพยนตร์สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกระทรวงวัฒนธรรมภายใต้โครงการไทยเข้มแข็งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เขียนบทและกำกับโดยสมาน รัชฎ์ กาญจนะวณิชซ์ ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ (กอง

เซ็นเซอร์) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ในสมัยรัฐบาลนางยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2555 ได้รับเรต "ท" หรือ ห้ามเผยแพร่ในประเทศไทย โดยให้เหตุผลว่ามีเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ ทั้งนี้เนื่องจากในภาพยนตร์มีการอ้างอิงถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 มีการนำชุดทิวภาพความเสียหายจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศไทย เมษายน พ.ศ. 2552 มาใช้และการให้ปีศาจในเรื่องสวมชุดสีแดงเปรียบเหมือนเหมือนการกล่าวหาเสื้อแดง กล่าวคือ คณะกรรมการฯ มองว่าภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนความจริงของสังคมไทยเกินไป จนอาจเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศ

ภาพที่ 9 : จากภาพยนตร์เซกสเปียร์ต้องตาย (2555) ภาพยนตร์ที่ถูกห้ามฉายในประเทศไทย
ที่มา: <https://www.prachachat.net/spinoff/entertainment/news-20840>

ผ่านไปหลายปี แม้จะมีการต่อสู้ ร้องเรียนจาก ผู้สร้างภาพยนตร์ ในเรื่องความสองมาตรฐานของคณะกรรมการพิจารณาฯ เช่น เนื้อหาของภาพยนตร์ที่แปลมาจากละครของเชกสเปียร์ที่มีความเป็นสากล และจัดแสดงอย่างแพร่หลายในรูปแบบต่างๆทั้งทั่วโลกและในประเทศไทย มีความเป็นสากลสูง มิได้จำเป็นจะเป็นการกล่าวถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง การเรื่องการที่ภาพยนตร์มีภาพเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 ปัจจุบันมีภาพยนตร์ไทยที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ และได้รับอนุญาตให้ฉายในราชอาณาจักรอยู่หลายเรื่อง และการใช้สีแดงในภาพยนตร์ที่มีความหมายตีความได้หลากหลายในทางศิลปะ มิได้จำเป็นจะต้องหมายถึงกลุ่มคนเสื้อแดงเสมอไปแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศมาในระยะเวลาหนึ่งแล้ว อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาพยนตร์เรื่องนี้ยังคงถูกห้ามฉายในราชอาณาจักรไทยต่อไป

ด้วยวิธีการคิดที่ถูกปลูกฝังกันมาในสังคมเช่นนี้ ผลเสียที่ตามมาก็คือ ผู้สร้างสรรคงานภาพยนตร์ และงานศิลปะแขนงอื่นๆนั้นขาดโอกาส และเสรีภาพในการเสนอความคิดเห็น หรือทัศนคติ ที่มีต่อบ้านเมือง และสังคมของตน ขาดฝ่ายที่จะวิพากษ์วิจารณ์ความไม่ถูกต้องไม่ควรในสังคม เหมือนเป็นการกวาดฝุ่นหมักไว้ใต้พรม เป็นเพียงศิลปะนอกกระแส เข้าถึงได้ยาก และถูกประณามจากสังคมว่า ดูไม่รู้เรื่อง และสร้างความเสียหายให้กับสถาบันบางสถาบันมองข้ามเจตนารมณ์ของการสะท้อนความจริง และการตีเพื่อก่อการพัฒนาการในเรื่องเนื้อหาของภาพยนตร์ไทย และอาจรวมเลยไปถึงเพลงไทยถูกจำกัดให้อยู่ในสถานะเพื่อสร้างความบันเทิงเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาที่พบในตลาดปัจจุบันจะวนเวียนอยู่เพียงแค ภาพยนตร์ตลก ผี และ ความรัก เท่านั้น จะไม่มีการสร้างภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมือง หรือสถาบันศาสนาโดยตรง ถ้ามีก็เป็นการสัมผัสอย่างผิวเผิน หรือปราศจากภาพในแง่ที่มีด้านลบเป็นส่วนประกอบ ต้องเสนอด้านบวกเพียงด้านเดียว ทำให้งานภาพยนตร์ของไทยมักไม่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ขาดความลุ่มลึก มิได้ส่งเสริมให้มีการใช้สติปัญญาทั้งในแง่การผลิต และการชม มีคุณภาพงานต่ำกว่ามาตรฐานสากลอยู่มาก คนดูในประเทศก็หันไปเสพงานที่มีคุณภาพจากต่างประเทศมากกว่า ทำให้อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยไม่สามารถพัฒนาเจริญก้าวหน้าได้เทียบเคียงประเทศอย่าง จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และอินเดีย

ผู้เขียนเห็นว่า ศิลปะควรเป็นเรื่องสำคัญที่สุด แต่กลับได้รับความสนใจจากรัฐน้อยมาก ภาพยนตร์เป็นงานศิลปะที่มีศักยภาพสูง เขาถึงผู้คนได้ทีละมาก ๆ สามารถนำมาใช้ในการเปิดโลกทัศน์ของประชาชน สอนในเรื่องศีลธรรม คุณธรรม เห็นโลกที่เป็นจริง ที่มีทั้ง

ด้านมืดและด้านสว่าง สามารถใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสติปัญญาให้กับมวลชนได้ ถ้าใช้ให้ถูกวิธี สอนให้คิดได้เองย่อมเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุด และยอมดีกว่าการห้ามไม่ให้เห็น ไม่ให้สัมผัส รับรู้ กับความจริง ในแง่มุมที่หลากหลายเป็นแน่ โดยเฉพาะในเวลานี้ ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ โลกนี้มีการเชื่อมต่อถึงกันได้หมด การปิดกั้นข้อมูล หรือข่าวสารใดๆย่อมไม่สามารถทำได้ โดยง่าย การปิดกั้นกลับเป็นการทำลายความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ไม่เคยรับรู้ ไม่สนใจ อาจจุดประกายให้ออกไปตามหา ดังคำที่ว่า ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ และก่อให้เกิด การขัดชิน และต่อต้านตามมากในภายหลัง

ตลอดเวลาที่ผ่านมาผู้มีอำนาจมิได้เข้าใจในศักยภาพของภาพยนตร์ที่แท้จริง ไม่เคยมีการคิดที่จะสนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรคพลังในการพัฒนาสติปัญญา หรือนำมาซึ่งการเปิดโลกทัศน์ที่กว้างไกล หลากหลายให้กับพลเมืองในประเทศ และกลับแสดงความเกรงกลัวในพลังอำนาจของภาพยนตร์ในการโน้มนำชักจูงทางความคิด โดยการพยายามที่จะเข้าไปควบคุม และปิดกั้น มีการพูดถึงการปฏิรูปสื่อกลับมาเป็นเวลานานหลายรัฐบาลผ่านไป แต่ยังคงเป็นที่น่าสงสัยในความจริงจังจริงใจในการพยายามของรัฐเรื่องนี้ตลอดมา การนำขนัตริธรรมมาใช้ในการปฏิรูปสื่อจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

เปาโล แพร์รี่ ได้อธิบายเกี่ยวกับ ขันติธรรมไว้ว่า “ ความมีขันติธรรมไม่ได้หมายความว่า ยินยอมให้กับสิ่งที่ไม่พึงยินยอม ไม่ได้หมายความว่าเอาหูไปนาเอาตาไปไร่กับความไม่น่านับถือ ไม่ได้หมายความว่ายอมเอาใจคนก้าวร้าว ขันติธรรมเป็นคุณธรรมที่สอนเราให้มีชีวิตอยู่กับความแตกต่าง สอนให้เราเรียนรู้และให้เกียรติความแตกต่าง ถ้าดูผิวเผิน ขันติธรรมเป็นเสมือน ‘โมตรีจิต’ คล้ายเป็นมารยาท เป็นการยอมรับอย่างมี ‘โมตรีจิต’ อดทนต่อสิ่งที่เราไม่ชอบพบเห็นของฝ่ายตรงข้าม เป็นวิธีการของผู้มีอารยธรรมที่จะยอมรับว่าสิ่งที่น่าชิงชังรังเกียจก็อาจอยู่ร่วมกับเราได้ แต่ทั้งหมดที่พูดมานี้คือความหน้าไหว้หลังหลอก ไม่ใช่ขันติธรรม ความหน้าไหว้หลังหลอกเป็นจุดอ่อน เป็นความเสื่อม แต่ขันติธรรมเป็นคุณธรรม... ผมไม่เห็นเลยว่าใครจะเป็นประชาธิปไตยได้ถ้าไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับขันติธรรม การอยู่ร่วมกันกับความแตกต่างถือเป็นหลักการขั้นต้น”⁷

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูล ข่าวสาร ความเป็นมืออาชีพของสื่อมวลชนถูกลดทอนความสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ไปมาก ตั้งแต่มีอินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ใครก็ได้ที่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ต่ออินเทอร์เน็ตได้ ก็สามารถทำหน้าที่สื่อมวลชนได้แล้ว สิ่งนี้ต่างหากเป็นความน่ากลัวที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อสื่อมวลชนสมัครเล่นที่ขาดจริยธรรมและจรรยาบรรณอยู่รวมปะปนก็มี

⁷ เปาโล แพร์รี่ (2552) สดใส ขันติธรรม แปล ครูในฐานะผู้ทำงานวัฒนธรรม หน้า 84

อาชีพอย่างแยกแยะได้ยาก การปิดกั้นไม่อาจแก้ปัญหานี้ได้ และไม่ใช่วิถีทางแบบประชาธิปไตยแม้แต่น้อย การสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

คนไทยถูกสอนให้ดูภาพยนตร์ ดูโทรทัศน์ โดยที่รัฐเป็นผู้ตัดสินใจเลือกให้ด้วยการเซ็นเซอร์มาเป็นเวลานานซึ่งถือเป็นการปิดบังซ่อนเร้นประชาชน ในอดีตจะมีการกำหนดภาพยนตร์ที่จะเข้ามาฉาย ว่าเรื่องใดฉายได้ เรื่องใดห้าม และคนไทยถูกสอนให้ดูอะไรที่รู้เรื่องง่าย เข้าใจง่ายเท่านั้น แต่การเสนอแบบนี้คือความเลวร้ายที่สุดจนทำให้คนติดละครโทรทัศน์แบบที่เป็น แบบที่ต้องดูรู้เรื่อง ต้องบอกหมดไม่ว่าจะไปซัวยหรือไปขว และห่างเหิน หรือแทบไม่เคยสัมผัสจากการดูภาพยนตร์ที่เป็นศิลปะ เมื่อดูแล้วต้องใช้ความคิด พิจารณาหาคำตอบด้วยตัวเอง แต่ดูไม่รู้เรื่องนั้นดูไม่ได้ ไม่มีความอดทนที่จะดูเพื่อหาคำตอบ การดูภาพยนตร์ต้องเพื่อความสนุกเท่านั้น ขาดการบริหารทางสติปัญญาสมองก็เป็นเหมือนกลัมนั่นเองอย่างหนึ่ง ไม่ได้ได้รับการออกกำลังบริหารบ่อยๆ ก็ย่อมลึบเล็ก และเสื่อมสภาพเร็วกว่าปรกติ ซึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้ว เป็นเรื่องที่น่ากลัวมากสำหรับเยาวชนของชาติที่ขาดโอกาสในการเสพศิลปะไม่ว่าแขนงใดก็ตาม

หลายคนพูดว่า ปัญหาของประเทศไทยที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องของการศึกษา ผู้เขียนกลับไม่สามารถเห็นด้วยอย่างเต็มที่นัก จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ได้พบคนบางคนแม้จะมีวุฒิการศึกษาสูงถึงระดับปริญญาเอก ก็อาจมีวุฒิภาวะทางปัญญาต่ำ และวิสัยทัศน์คับแคบก็

เป็นได้ คุณธนัญชัย ศรศรีวิชัย ผู้กำกับภาพยนตร์โฆษณาไทยที่ถูกจัดระดับอยู่ในชั้นแนวหน้าของโลก ได้รางวัลมากที่สุดเป็นอันดับ 1 จากหลายสถาบันในต่างประเทศ จากการจัดอันดับของ The Gunn Report 2005 ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ผมคิดว่า ปัญหาของประเทศไทยอาจไม่ใช่เรื่องการศึกษาก็ได้ ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องปัญญามากกว่าคนที่มีการศึกษากับคนที่มีปัญญานั้นต่างกัน หมายความว่า คนที่มีปัญญานั้น ไม่ต้องเรียนหนังสือก็ได้ แต่เขามีปัญญา ปัญญาที่ว่านั้นมันเกิดจากการมี ศิล มีสมาธิ และจึงเกิดปัญญา ไม่ได้เป็นเรื่องของระบบการศึกษาหรือของมหาวิทยาลัยวิธีคิดหรือปัญญาของคนที่ยกเงยมาจากวิถีชีวิตก็ได้เหมือนกัน”

ผู้เขียนเชื่อว่า การเสพศิลปะ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาสติปัญญา ไม่ได้มีจำเพาะสำหรับผู้ที่มีการศึกษาสูงเท่านั้น การพัฒนาทางปัญญาด้วยการเสพงานศิลป์ ซึ่งก่อให้เกิดการใช้ความคิด มีการถกเถียงหาคำตอบ โดยเฉพาะ ภาพยนตร์ศิลปะ สามารถทำได้ในกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา เพียงแต่ต้องใช้เวลา และมีการเปิดพื้นที่ ให้โอกาสคนทุกกลุ่มเหล่านี้นในการเข้าไปสัมผัสตัวงาน ในการทำความเข้าใจ และตีความ น่าจะก่อให้เกิดการพัฒนาทางปัญญา ทางระบบวิธีคิดได้ดี เปิดโลกทัศน์ให้กับประชาชน ลดช่องว่างระหว่างชนชั้น การรับรู้งานศิลป์ของผู้คนที่มีโลกทัศน์แตกต่างกันออกไป เป็นศาสตร์ที่น่าศึกษา และค้นหา ซึ่งน่าทำให้เราได้ค้นพบศักยภาพใหม่ๆ ของงานศิลป์แขนงนี้ได้อีกมากมาย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา เกิดดี. (2536) **หนังกับการเมือง**. ใน กฤษดา เกิดดี. (บรรณาธิการ). **การเมืองบนแผ่นฟิล์ม**. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- กำจร หลุยยะพงศ์. (2552). **หลอนรักสับสนในหนังไทย: ภาพยนตร์ไทยในรอบสามทศวรรษ (พ.ศ.2520-2547): กรณีศึกษาตระกูลหนังผีหนังรักและหนังยุคหลังสมัยใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สยาม.
- ไทยพับลิก้า. (2555). **เบื้องลึกแบนหนัง “เชคสเปียร์ต้องตาย”**. (2555). ไทยพับลิก้า. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2561, จาก <https://thai-publica.org/2012/05/shakespeare-must-die/>
- ธัญชัช ศรศรีวิชัย. (2010). **คุยแถมดีจากโครงการ "ฉลาดแถมดี! iCare Award 2010"**. สัมภาษณ์โดยทีมงาน iCare สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2560, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=aAIZGfN59Fs>
- ประชาไท. (2550). **เก็บตกเสวนา: เซ็นเซอร์หนัง เซ็นเซอร์ประชาธิปไตย**. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2561, จาก <https://prachatai.com/journal/2007/05/12900>
- แพร์รี่ เปาโล. (2552). **ครูในฐานะผู้ทำงานวัฒนธรรม: จดหมายถึงผู้ที่กล้าสอน = Teachers as Cultural Workers: Letters to Those Who Dare Teach**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- ยศสันต สมบัติ. (1997). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Koppes Clayton R. and Black Gregory D. (1987). **Hollywood Goes to War : How Politics, Profits, and Propaganda Shaped World War II Movies**. New York/London: Free Press; Collier Macmillan.
- Quentin Tarantino. (2009). **Quentin Tarantino on His Popular Film, 'Pulp Fiction.'** Charlie Rose. PBS. Retrieved March 15, 2018, from <https://charlierose.com/videos/26959>